

intenzív napján való részvétel is. Így ez utóbbiak is hálások lesznek, de még inkább azok, akik a "díj alapú" irányzat mellett kötelezik el magukat.

* * *

A kívánt formában és időben beszerzett információ, illetve annak szolgáltatása korunkban már nem lehet ingyenes, hiszen előállítását nagy értékű berendezések és képzett specialisták beállításának költségei terhelik. Ki kell tehát alakulnia annak az új szakmának, amely az információ szolgáltatását üzleti vál-

lalkozásként üzi. A térítésre/díjazásra alapozott szolgáltatások viteléhez szükséges kerekedelmi, pénzügyi, üzletpolitikai ismeretek széles körű oktatását/terjesztését az Egyesült Államokban és Kanadában a "Pénzcsinálás" elnevezésű vándortanfolyamok végzik. Ezek az ismeretek eddig nem szerepeltek a könyvtárosképzési tantervekben.

/WARNER, A. S.: Making Money: Fees for Information Service. = Special Libraries, 78. köt. 4. sz. 1987. p. 277-280./

(Zoltán Imre)

Először Európában: könyvtári online katalógus CD-ROM lemezen

Az 1966-ban alapított Bielefeldi Egyetem (Universität Bielefeld) könyvtára – a kari könyvtárak és a központi könyvtár – egységes, integrált, egylépcsős rendszerben működik. A beszerzés és feldolgozás központilag, a szabadpolcos elhelyezés decentralitán – a kari könyvtárakban – történik. A központi könyvtár az információs központ, referenzszolgálatokkal, online számítógépes irodalomkutató és egyéb (kölcsonzési stb.) szolgáltatásokkal. A könyvtári hasznos terület közel 24 000 m². A másfél milliós szabadpolcon elhelyezett állományt 2700 (!) olvasóhely veszi körül az egyetem főépületében, amely 380 m hosszú, 230 m széles és egy nagy aulára, az ún. főutcára vannak felfűzve benne a kari helyiségek, tantermek és könyvtárak. Ez a modell az ún. "egyetem egyetlen tető alatt".

Érthető, hogy az állomány feltárását biztosító katalógusok részére a lehető legjobb formát kellett kidolgozni, hogy az olvasók kiszolgálását ilyen nagy területen lehetővé tegyék.

Az évente eleinte kb. 100 000, majd az utóbbi években – 50 000 beszerzett kötet címleírásait ezért számítógépre vitték. Ebből eleinte mikrofilmplakátokat állítottak elő, hozzá mintegy 60 olvasókészüléket helyeztek el a könyvtárakban.

1987-ben a DFG (Deutsche Forschungsgemeinschaft – Német Kutatási Közösség) finanszírozásával Európában először teljesen újszerű projekt kidolgozását kezdték meg néhány cég segítségével (CCS Compact Systeme GmbH, Lasec GmbH, B.O.S. GmbH, Philips GmbH, Arbeitsgemeinschaft für Datentechnik). Ennek keretében a másfél millió kötet összesen 780 000 címleírását CD-ROM lemeze vették fel. Ugyanerre a lemeze került az index is. Az adatok előkészítéséhez a könyvtár dolgozta ki azt a programot, amellyel az 1987. év végi teljes állományt konvertálták. A visszakeresés a CCS cég TEXTLINE és OPTISEARCH programcsomagjaival történik. A CCS a könyvtár tervei alapján menütípusú keresőrendszert is készített. A keresés több szempont (szerző, címből vett szavak, osztályozási rendszer

stb.) szerint végezhető. A DFG előírta, hogy a címleírás adatait a MAB1 adatstruktúrának (Maschinelles Austauschformat für Bibliotheken – könyvtári gépi formátum) megfelelően alakítsák ki. A lemez előállítása, sokszorosítása, másolása megfelel a kompakt hanglemezeknél alkalmazott technológiának. Az első lemez a Philipsnél már 1988-ban el is készült.

A képernyőmenük kialakításánál már arra is ügyeltek, hogy a lokális adatokra is rá lehessen kérdezni, mert feltehetően rövid időn belül Észak-Rajna-Vesztfália tartomány más egyetemi könyvtárjai is bekapcsolódnak a projektbe, és akkor a CD-ROM katalógus kooperatív katalógusként fog működni. Ebben az esetben a keresett könyv könyvtári helye grafikusán is ábrázolható lesz majd.

A CD-ROM katalógust évente kétszer kívánják aktualizálni. A közbenső időben az új tételeket hajlékony mágneslemezzel illesztik majd hozzá, de a tervek szerint a sűrűbb aktualizálás sincs kizárva.

Miért jobb a CD-ROM katalógus, mint az OPAC (Online Public Access Catalog = online elérhető olvasói katalógus)?

- ▶ az OPAC bevezetéséhez szükséges nagyszámítógép telepítése, a hozzáférési és egyéb hardver túl nagy beruházást jelentett volna;
- ▶ az ETHERNET helyi hálózat segítségével ez a rendszer az egyetemen bárhol felállított személyi számítógépekről gyors hozzáférést nyújt;
- ▶ a meglévő terminálokhoz csatlakoztatható lejtások beszerzése, a lemez és a szoftver előállítása jelent csak költséget.

Egyébként a tervek szerint a katalógust meg is lehet majd vásárolni, előreláthatólag 300 DEM lesz az ára.

/Katalog auf CD-ROM. Erstmals in Europa.

NEUBAUER, K.-W.: Bielefelder Universitätsbibliothek in der Spitzengruppe europäischer Bibliotheken. Serviceeinrichtung für Universität und Region. = Bielefelder Universitätszeitung, 17. köt. 148. sz. 1987. p. 31–33.

Publikumskatalog auf CD-ROM. = Bielefelder Universitätszeitung, 18. köt. 149. sz. p. 4–5./

(Lécesné Mesterházi-Nagy Márta)